

Nr 83.

Av herr **von Sydow**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bekämpande av arbetslösheten.

I förevarande proposition föreslår Kungl. Maj:t, att riksdagen måtte anvisa dels på tilläggsstat för år 1922 som statsbidrag till arbetslöshetsunderstöd och för nödhjälpsarbeten 70 miljoner kronor, för kommunikationsverkens beställningar och arbeten 10 miljoner kronor och för övriga verks beställningar 5 miljoner kronor eller sammanlagt 85 miljoner kronor och dels på extra stat för första halvåret 1923 5 miljoner kronor.

Då den kungl. propositionen icke närmare angiver, under vilka villkor anslaget för kommunikationsverkens och övriga verks beställningar och arbeten skulle beviljas samt huru detta anslag skulle fördelas mellan de olika verken, lär det för närvarande icke vara möjligt att bedöma behovet och ändamålsenligheten av detta anslag, varför jag för närvarande icke kan yttra mig därom. I denna ömtåliga och svårlösta fråga kräves en noggrann och allsidig utredning innan det är möjligt att fatta beslut.

Vad åter angår det oerhörda anslaget å 70 miljoner kronor till arbetslöshetsunderstöd och nödhjälpsarbeten under år 1922, så är det uppenbart, att det ur nationalekonomisk synpunkt måste väcka stora betänkligheter att under den nödtid, som nu är rådande, draga en stor del av den redan förut alltför knappa kapitaltillgången i riket ur näringslivet och använda det för ett ändamål, som i stort sett är improduktivt. En sådan åtgärd kommer helt naturligt att öka den allmänna depressionen inom näringslivet och därigenom också öka arbetslösheten. Därtill komma betänkligheter ur statsfinansiell synpunkt. Emellertid måste jag såsom min uppfattning förklara, att det emot dessa betänkligheter, vilka ur nationalekonomisk och statsfinansiell synpunkt icke torde kunna jävas, finnas skäl av social och humanitär beskaffenhet, vilka peka i en annan riktning, samt

att jag anser dessa senare skäl böra givas företrädet och att staten sålunda, i den mån medel därför kunna uppbringas, bör bispringa dem av sina medlemmar, som på grundav oförskyllid arbetslöshet hotas med undergång. Enligt modern uppfattning är detta samhällets plikt gentemot sina medlemmar och denna uppfattning ligger till grund för samhällets verksamhet i flera andra avseenden. Jag har sålunda intet emot själva principen, att staten bör söka råda bot för åtminstone de svårare yttringarna av den olycka, som genom arbetslösheten nu drabbat det svenska samhället.

Det är emellertid uppenbart, att statsmakten, särskilt vid den oerhörda omfattning, som arbetslösheten numera tagit, både ur nationalekonomiska och statsfinansiella skäl därvid måste förfara med den största sparsamhet och försiktighet.

Vidare måste staten vid planläggande och utförande av denna sin verksamhet på det omsorgsfullaste pröva och tillse, att densamma blir organiserad efter fullt riktiga grundsatser och på det noggrannaste utförd i enlighet med den uppgjorda planen. Vid all den omfattande sociala verksamhet, som det moderna samhället utövar, socialförsäkring, fattigvård, arbetslöshetsunderstöd m. m., är det en fara för handen, att verksamheten kan komma att anordnas eller utövas så, att den i större eller mindre grad främjar andra ändamål än dem, för vilka den är avsedd, och därigenom befordrar i stället för att motverka det onda, för vars avhjälpande den är avsedd. Åtskilliga exempel härpå kunna framdragas från olika grenar av statens sociala verksamhet, även från dess verksamhet för lindrande av arbetslöshetens följder. I ett av våra grannländer blev under en period av världskriget, då näringslivet i detta land hade mera lysande konjunkturer än det någonsin förut haft och antagligen någonsin kommer att få, genom en förvärd lagstiftning om arbetslöshetsunderstöd en arbetslöshet framkallad, som annars icke skulle uppkommit. Genom alltför frikostiga bidrag åt de arbetslösa samt bristfällighet i fråga om kontrollen av de givna bestämmelsernas efterlevnad framkallades den situationen, att medan arbetsgivarna inom industrien och jordbruket formligen överbjödö varandra för att erhålla ökad arbetskraft samt det i de enskilda hemmen var så gott som omöjligt att erhålla en tjänarinna, en mängd arbetslösa människor såsom arbetslösa åtnjöto underhåll på det allmännas bekostnad.

De grundsatser, vilka i fråga om statens verksamhet för understöd åt arbetslösa huvudsakligen böra tillämpas, äro enligt min uppfattning följande:

- 1) Den största sparsamhet och försiktighet måste iakttagas.
- 2) Understödet får endast utgå åt oförskyllt arbetslösa, d. v. s. sådana, som vilja men icke kunna erhålla arbete. Den arbetslöse bör sålunda vara

skyldig att mottaga arbete, som erbjudes honom på rimliga villkor. Han bör också vara skyldig att fullgöra vad som kan föreskrivas honom för sökande av dylikt arbete. Vid arbetslöshet, som orsakas av arbetsnedläggelse, bör offentligt arbetslöshetsunderstöd icke ifrågakomma.

3) Arbetslöshetsunderstödet måste utgå med ett belopp, som väsentligt understiger den normala arbetsförtjänsten å orten i det yrke, vari den arbetslöse bjudes arbete. I annat fall kommer arbetslöshetsverksamheten att driva konkurrens med det produktiva arbetet och därigenom öka arbetslösheten. Atnjuter den arbetslöse understöd av privat arbetslöshetskassa eller arbetsgivare eller dylikt, bör detta inräknas i arbetslöshetsunderstödet. Marginalen mellan avlöningen i produktivt arbete och i nödhjälpsarbete anses böra sättas till en tredjedel av avlöningen i det förra.

4) Det är fördelaktigare att bereda den arbetslöse arbete än att giva honom understöd utan arbete. Erfarenheten visar nämligen, att ett dylikt understöd, även om det enligt författningarna icke får räknas såsom fattigvård, dock i regel verkar på den arbetslöse såsom fattigvård. Fattigvårds beviljande åt en arbetsför man verkar emellertid allt för ofta deprimerande på honom i moraliskt hänseende, nedsätter hans arbetshåg och gör honom så småningom otjänlig för det produktiva arbetet. Där understöd utan arbete beviljas, är det ofta lämpligare att giva det in natura än i penningar.

5) All verksamhet, som från det allmännas sida utövas för arbetslöshetens bekämpande, måste till alla sina delar på det noggrannaste kontrolleras och övervakas. Gentemot det allmännas intresse stå här alltför ofta obefogade enskilda intressen, vilka söka se sig tillgodo på det allmännas bekostnad. Kommuner och enskilda kunna söka bereda sig vinning av statens verksamhet för de arbetslösa, personer, som icke sakna arbete, kunna svikligen bereda sig del av arbetslöshetsanslaget, reglerna för arbetslöshetsunderstödet kunna överträdas och därigenom hela verksamheten bliva missriktad o. s. v.

Frågar man sig nu i vad mån vid anordnandet av statens nödhjälpsarbeten nödig hänsyn tagits till dessa grundsatser, så må det villigt medgivas, att vid upprättande av den ursprungliga planen för dessa arbeten Arbetslöshetskommissionen, som uppgjorde denna plan i huvudsaklig del, sökte ordna dem ungefärligen efter ifrågavarande principer, men med allt fog kan ifrågasättas, huruvida under verksamhetens fortgång dessa principer i realiteten blivit iakttagna och huruvida i den kungl. propositionen nödig hänsyn till dem tagits.

Vad först angår kravet på sparsamhet, så är det ägnat att väcka uppmärksamhet att ett så stort anslag som 70 miljoner kronor äskas för arbetslöshetsunderstöd och nödhjälpsarbeten under år 1922. Man finner av

propositionen att av detta belopp en post på icke mindre än 9 miljoner kronor icke ingår i det egentliga av Arbetslöshetskommissionen beräknade behovet utan tillagts såsom reserv för oförutsedda utgifter. Vore det nu så, att den statsfinansiella ställningen vore mycket god och staten sålunda utan egentlig svårighet kunde avvara detta belopp, så kunde man ju medgiva, att det för säkerhets skull borde beviljas, men att i dessa nödtider kräva ett så stort anslag av den hårt anlidade statskassan, utan att behovet är klart ådagalagt, synes mig vara att gå för långt. Detta belopp torde därför böra strykas ur anslagsposten. Vad angår beloppet i övrigt finner man, att det kalkyleras sålunda att för statliga nödhjälpsarbeten beräknas 48 miljoner kronor, för understöd 20,500,000 kronor och för hyreshjälp 1,500,000 kronor, eller tillhoppa 70 miljoner kronor, varifrån avgå dels de för 1922 på extra stat anslagna medel 3 miljoner kronor, dels de belopp, som beräknas inflyta från kommuner och vägstyrelser såsom deras andel i kostnaderna för statliga nödhjälpsarbeten, 6 miljoner kronor, varvid återstå 61 miljoner kronor. Man finner tillika, att statens kostnad för nödhjälpsarbete beräknas för varje arbetslös till 200 kronor i månaden och det statliga understödet till 50 kronor i månaden. Man har velat gå den vägen att hellre bereda den arbetslöse nödhjälpsarbete än kontant understöd, och denna grundsats synes mig, såsom förut är nämnt, teoretiskt taget riktig. Men det är fråga om, huruvida den kan upprätthållas i fall skillnaden i statens utgifter för varje arbetslös blir så stor, som här beräknas. När man låter statens utgifter för varje arbetslös vara 4 gånger så stora om arbete beredes honom som i fall han erhåller understöd, är det högst antagligt, att under en för statskassan så krävande tid, som den nuvarande, man så småningom av statsfinansiella skäl blir tvingad att mera anlita den senare billigare utvägen än den förra. Jag tror sålunda det blir nödvändigt, att i högst väsentlig mån reducera den beräknade kostnaden för nödhjälpsarbeten genom att minska det belopp 200 kr. i mån., som beräknas för varje arbetslös. Även ur en annan synpunkt är en sådan åtgärd i högsta grad påkallad. Det framhålles i propositionen, att lönerna vid de statliga nödhjälpsarbetena på varje ort och vid varje särskild tidpunkt städse måste understiga de på den öppna arbetsmarknaden gällande. Detta är också nödvändigt, i fall man icke vill att nödhjälpsarbetena skola konkurrera med det produktiva arbetet och suga arbetskraft från detsamma. I fråga om den marginal, varmed lönerna vid nödhjälpsarbetena böra understiga de på den öppna arbetsmarknaden gällande, har man ansett, att de förra böra uppgå till högst $\frac{2}{3}$ av de senare. Beträffande tillämpningen av dessa grundsatser upplyses, att under våren vid de statliga nödhjälpsarbetena tillämpats lönesatser, som gävo i genomsnitt

en förtjänst av 7 kr. per dag, vartill kom familjeunderstöd med per arbetsdag kr. 1:— för hustru och 25 öre för varje barn, men att den 1 augusti dessa löner reducerats med $\frac{1}{7}$. I vad mån lönerna därefter nedsatts meddelas icke av Arbetslöshetskommissionen. Det uppgives allenast, att man »strävat att på arbetsplatser, förlagda till landsbygden, så anpassa ackordsförtjänsterna, att de som regel väsentligt understigit de i orten gängse lönerna på den öppna arbetsmarknaden, varvid också utgående familjeunderstöd reglerats efter behovsprincipen». Dessa uppgifter äro alltför svävande för att lämna någon riktig grund för bedömande av statsarbetenas lönepolitik under hösten. Man får ej veta i vad mån kommissionens uppgivna strävanden lyckats. Anledningen till denna knapphet i kommissionens uppgifter lär vara den, att kommissionen ännu icke själv känner till lönerna på de olika arbetsplatserna under hösten 1921, vilket förklaras därmed, att uppgifter därom icke inkommit till kommissionen. Emellertid torde man utan fara för misstag kunna utgå ifrån, att lönerna jämte familjebidraget hållit sig vid 6 à 7 kr. om dagen. I den kungl. propositionen beräknas de till 200 kronor i månaden, varifrån emellertid då avgår kostnaden för administration och material m. m., vilka beräknas till 20 %, varvid återstå kr. 160:— i månaden, motsvarande per arbetsdag kr. 6:40. Att en sådan dagsförtjänst når långt över $\frac{2}{3}$ av lönen å den öppna arbetsmarknaden på dessa platser, ja, rent av överstiger densamma, är otvivelaktigt. Med hänsyn till de platser, där dessa arbeten utföras, är det egentligen lönerna inom jordbruket som komma till jämförelse. Under hösten år 1921 var frågan uppe om en generell uppökning mellan jordbruket och dess arbetare och därvid föreslog en statlig kommission, att förtjänsten måtte sättas till 60 öre i timmen inkl. förmåner och detta förslag godkändes av arbetarna men förkastades av arbetsgivarna. Det är sålunda konstaterat, att arbetarna vilja gå in på en avlöning av 60 öre i timmen, vilket efter 9 timmars arbetstid om dagen motsvarade en dagsförtjänst av kr. 5:40. Denna förtjänst, vilken i realiteten är maximum på jordbrukets område och i många orter icke uppnås, ligger som man finner betydligt under den arbetslöses dagsförtjänst 6 à 7 kr. Man kan sålunda här konstatera ett högst väsentligt avsteg från den grundläggande principen, att lönerna vid nödhjälpsarbetena icke få överstiga arbetslönerna på den öppna arbetsmarknaden i orten. Man har häremot invänt, att i realiteten någon konkurrens mellan nödhjälpsarbetena och det produktiva arbetet icke härigenom uppkommit av det skäl, att såväl jordbruket som industrien haft mer arbetskraft än som varit behövt. Detta resonemang håller likväl icke streck. Ätminstone från mellersta Sverige och Norrland kan för närvarande konstateras, att en dylik konkurrens äger

rum. För närvarande pågå skogsarbetena i dessa landsdelar. Visserligen äro de på grund av konjunkturerna i väsentlig mån reducerade, men omfånget av dem beräknas till cirka 50 % av det normala. De allmänna lönerna vid dessa arbeten äro 4 à 5 kr. om dagen. De understiga alltså väsentligt icke allenast vad som nu utgives för nödhjälpsarbetena utan också vad i kungl. propositionen beräknas för nödhjälpsarbeten för år 1922. Man invänder häremot, att olägenheten härav icke är så stor, då den arbetslöse icke kan erhålla nödhjälpsarbete utan att först anmäla sig hos en offentlig arbetsförmedlingsanstalt och därefter taga det arbete, som anvisas av anstalten. Man förbiser emellertid, att den offentliga arbetsförmedlingen i vårt land är en frivillig kommunal institution, som icke är upprättad inom hela landet och som saknas på landsbygden i Norrland.

Det kan sålunda med full evidens konstateras, att statsmakten genom lönesättningen vid sina nödhjälpsarbeten drager arbetskraft från det produktiva arbetet och på detta sätt själv ökar arbetslösheten. Och enligt den kungl. propositionen synes man alltjämt vilja fortgå på denna väg. Det är dock orimligt, att på samma gång som staten anstränger sin ekonomiska förmåga till det yttersta för att lämna hjälp åt arbetslösa staten genom sina egna åtgärder ökar och framkallar arbetslösheten. Skall detta ej ske, är det absolut nödvändigt, att en väsentlig reduktion av lönerna vid nödhjälpsarbetena beslutes, och att det på det noggrannaste kontrolleras att den också på alla orter blir genomförd.

I en motion, som jag väckte vid 1921 års riksdag i anledning av en då av Kungl. Maj:t framlagd proposition om anslag för bekämpande av arbetslösheten m. m. (se motion i första kammaren nr 186) fäste jag uppmärksamheten därpå, att fall förekommit, då kommuner på egen hand anordnat nödhjälpsarbeten för arbetslösa och därvid åsidosatt de regler för lönesättningen, som fastställts för statens nödhjälpsarbeten eller att lönen icke borde överstiga $\frac{2}{3}$ av den på orten vid tiden för understödets lämnande vanliga avlöningen för arbetare med samma arbetsförmåga och med liknande arbete. Jag påvisade, att genom nödhjälpsarbets anordnande på sådant sätt kommunerna motverkade det allmännas verksamhet för arbetslöshetens bekämpande. I anledning därav föreslog jag, att riksdagen vid beviljande av det äskade anslaget måtte därvid knippa det villkor, att kommuner, som anordnade nödhjälpsarbeten och därvid till arbetslösa utbetalade en avlöning, som översteg $\frac{2}{3}$ av den i orten vid tiden vanliga avlöningen för arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete, icke måtte av statens medel beviljas någon ersättning för vad av kommunen utgivits i understöd eller hyresbidrag åt medellösa arbetslösa. I sitt yttrande över denna motion anförde statsutskottet (se utlåtande nr 81)

att mitt yrkande enligt utskottets mening skulle hava fullt fog för sig, därest statsbidrag utginge till ifrågavarande kommunala nödhjälpsarbeten. De i motionen anförda exemplen på överdrivet höga nödhjälpslöner hänförde sig emellertid samtliga till sådana arbeten, som utfördes i enbart kommunal regi och därvid torde näppeligen någon direkt inblandning från den statliga myndighetens sida kunna äga rum. Utskottet ville emellertid ingalunda förneka, att missbruk på sina håll förekom, men ansåge utskottet, att Arbetslöshetskommissionen därvid, i den mån statens intressen på något sätt komme att trädas för nära, skulle kunna utöva nödig reglerande verksamhet genom en av utskottet föreslagen utvidgning av dess kontrollbefogenhet över sina kommunala organ. Denna utvidgning bestode däri, att de lokala arbetslöshetsorganen skulle åläggas, att före igångsättande av direkt understödsverksamhet inhämta medgivande av Arbetslöshetskommissionen, vilken även skulle äga att, då giltig anledning föreläge, vägra fortsatt statsbidrag till pågående understödsverksamhet.

Utskottets utlåtande blev av riksdagen godkänt.

Huruvida Arbetslöshetskommissionen genom sin sålunda utvidgade kontrollverksamhet erhållit befogenhet att ingripa vid sådana missbruk, som jag i motionen angivit, och som statsutskottet vitsordat förekomma, kan jag för min del icke avgöra, men i varje fall synes kommissionen icke hava begagnat sig av någon sådan myndighet, ty det lär icke kunna konstateras något fall, då dylikt missbruk genom kommissionens ingripande förhindrats eller undanröjts.

I anledning härav och då det är påtagligt, att sådana missbruk, om de tillåtas alltjämt fortgå, äventyra framgången av statens hela verksamhet för arbetslöshetens bekämpande, tillåter jag mig upprepa det av mig i min förutnämnda motion vid 1921 års riksdag framställda yrkandet.

I fråga om kommunernas verksamhet för arbetslöshetens bekämpande förekommer i den kungl. propositionen en nyhet. I olikhet mot förut är enligt propositionen kommunerna medgivet att utföra nödhjälpsarbeten i egen regi och därvid sysselsätta eljest understödsbehövande arbetslösa på villkor att såsom bidrag till deras avlönande skulle av statsmedel utgå det belopp, som eljest skulle utgått som statsbidrag till understöd åt dem. I denna fråga ha olika meningar yppat sig inom Arbetslöshetskommissionen. Kommissionens flertal har ansett det icke förenligt med en rationell arbetslöshetspolitik att under en tid av stora budgetsårigheter för såväl staten som kommunerna giva det statliga bidraget till kommunernas bekämpande av arbetslösheten en sådan form, att dessa medelst statssubventioner skulle kunna stimuleras till en kommunal företagarverksamhet i största skala. Vid sådant förhållande bleve det fara värt, att det kommunala arbets-

intresset understundom komme att gå före det verkliga hjälpbehovet, vartill även med det tillämpade systemet tendenser ingalunda saknats. Därtill komme, att förslaget genomförande skulle kräva en ökning av kommissionens arbetskrafter. Minoriteten inom kommissionen hade emellertid tillstyrkt förslaget, huvudsakligen av det skäl, att därigenom skulle möjliggöras, dels att nyttigt arbete utfördes i stället för det rent improduktiva understödet och dels att en avlastning skulle ske från kommissionens egna verkställande organ. Kungl. Maj:t har följt kommissionsminoritetens uppfattning. För min del måste jag, huvudsakligen av de skäl, som anförts av kommissionens majoritet, avstyrka den föreslagna ändringen. Densamma är i strid mot grundsatsen, att man bör förhindra spekulat i arbetslöshetsanslaget för egen vinning. Det kan naturligtvis vara lockande för en stad, som t. ex. under åratals haft behov av vidlyftiga gatuarbeten, att få dessa utförda till största delen på statens bekostnad, men en sådan statssubvention åt kommunerna torde principiellt vara förkastlig, och användes arbetslöshetsanslaget därtill, tages det i anspråk för ett helt annat ändamål än som är åsyftat. Man bör också betänka, att då i sådant fall staden icke har utsikt att få arbetet utfört på statens bekostnad, såvitt icke en omfattande arbetslöshet är rådande inom staden, det bleve för stadens ekonomiska intresse fördelaktigt att en sådan arbetslöshet ägde rum. Det är också att befara, att vid de arbeten, som sålunda utfördes i kommunernas egen régi, understundom lönesättningen komme att ske på ett sätt, som motverkade det allmännas verksamhet för arbetslöshetens bekämpande.

Jag tillåter mig sålunda för min del yrka avslag på denna förändring.

Vad slutligen angår kontrollen över att det allmännas verksamhet för de arbetslösa i verkligheten sker efter de grundlinjer, som stadgats för densamma och sålunda främjar det ändamål, som är avsett därmed och icke andra, egennyttiga eller eljest främmande syften, så måste fastslås, att denna kontroll för närvarande är ringa. Den utövas till huvudsaklig del av revisorer, som utses av länsstyrelser och kommuner, av vilka de förra ha att uppträda som kronans ombud för iakttagande av att statens bidrag icke må utgå till sådan nödhjälpsverksamhet, som står i strid med gällande författning. Arbetslöshetskommissionens verksamhet granskas av särskilda revisorer. Det är emellertid klart, att den kontroll, som utövas av dessa revisorer, av vilka man endast kan kräva en ringa tid för uppdragets fullgörande och som icke torde fullgöra sitt uppdrag förrän den period är slut, för vilken uppdraget meddelats, icke är tillfyllest. Så länge statens utgifter för arbetslöshetens bekämpande inskränkte sig till ett eller

annat 100,000-tal kronor om året eller i högsta fall till en miljon, kunde ju denna kontroll anses tillfyllestgörande. Helt annat ställer sig förhållandet, när statens verksamhet för detta ändamål tager så oerhörd omfattning, att cirka 100 miljoner kronor om året begäras för densamma. Vid detta förhållande måste helt naturligt en alltjämt fortlöpande kontroll över verksamheten utövas, en kontroll som oavbrutet granskar framförallt de lokala arbetslöshetsmyndigheternas åtgöranden, tillser att icke arbetslöshetsunderstöd tilldelas dem, som i verkligheten hava arbete, att icke statsbidrag tilldelas gentemot gällande författningar, att icke arbetslönen vid varje särskilt nödhjälpsarbete överstiger $\frac{2}{3}$ av den på arbetsplatsen i allmänna marknaden gällande o. s. v. Denna kontroll måste i fråga om arbetslöshetskommissionens underlydande organ samt kommunernas verksamhet, i den mån statsbidrag därför skall utgå, i första hand utövas av kommissionen, varjämte dennas verksamhet måste kontrolleras av särskilda revisorer, vilka böra tilldelas en vidsträckt befogenhet och en noggrann instruktion. Särskilt måste kommissionen tillse, att alla tendenser till självrådighet hos dess underlydande organ, tendenser, som icke saknats, absolut undertryckas, så att man är viss att verksamheten i hela dess omfattning utövas efter enhetliga riktlinjer. För utövande av en sådan kontroll, som nu är antydd, är det nödvändigt, att arbetslöshetskommissionens centrala organ tilldelas större arbetskrafter och troligen också en förändrad organisation. Det är långt ifrån min avsikt att rikta något klander emot de män, som äro medlemmar av kommissionen, och om vilka jag väl vet, att de under en lång tid på ett oegennyttigt och uppoffrande sätt ägnat ett stort mått av arbete åt denna uppgift. Det förefaller naturligt, att om det gäller en utgift av cirka 1 miljon kronor om året eller en utgift på bortåt 100 miljoner om året en annan organisation är nödvändig, och i sådant hänseende får man icke tveka, även om det blir nödvändigt att öka antalet avlönade funktionärer. Ty huru ogärna man än i dessa tider vill öka antalet statsfunktionärer, så är det dock bättre, att statens utgifter för sådant ändamål i någon mån ökas än att många miljoner kronor till äventyrs användas för ett helt annat ändamål än det, för vilket de beviljats, eller rent av på sådant sätt, att de motverka detta ändamål. Föreses icke arbetslöshetskommissionen med sådana arbetskrafter och sådan organisation, att den är fullt kompetent att fullgöra den oerhört krävande uppgift, som statsmakten nu är beredd att lägga på dess axlar, är det knappast utsikt att man i fråga om en eller annan del av kommissionens omfattande verksamhetsområde skall undgå att se upprepade de skandaler, som med rätta upprört allmänheten i fråga om andra statliga eller kommunala kommissioners verksamhet.

Vid kontrollen av ifrågavarande verksamhet bör man också taga offentligheten till hjälp. Låt mig taga ett exempel. Att kontrollen hittills varit otillfredsställande i fråga om nödhjälpslönerns storlek framgår redan därav, att kommissionen själv icke lär veta, vilka arbetslöner betalats under slutet av förra året. Frågan om arbetslönerns storlek i jämförelse med lönerna i den allmänna marknaden är emellertid av den betydelse, att därpå hänger värdet av hela statens verksamhet för nödhjälpsarbeten, något som icke lär förnekas av arbetslöshetskommissionen själv. För att underlätta kontrollen härå tillåter jag mig föreslå, att arbetslöshetskommissionen måtte åläggas att för varje månad innan utgången av nästkommande månad i Sociala Meddelanden eller på annat lämpligt sätt publicera uppgifter om de arbetslöner per dag eller timme, som vid kommissionens underlydande organ för månaden utbetalats å varje särskild plats inom riket. Därmed torde vinnas en bättre kontroll över att dessa löner hållas inom de utstakade gränserna, än som kan ske genom utsedda revisorer. Jag tillåter mig alltså föreslå,

att riksdagen vid beviljande på grund av Kungl. Maj:ts proposition nr 11 av anslag för statsbidrag till arbetslöshetsunderstöd och för nödhjälpsarbeten under år 1922 måtte genom uteslutande av det begärda reservanslaget å 9 miljoner kronor samt minskande av den beräknade totalkostnaden för varje arbetslös, som är anställd vid statliga nödhjälpsarbeten, verkställa en väsentlig reduktion av det för sådant ändamål begärda anslaget 70 miljoner kronor, dels ock vid anslaget föga följande villkor:

a) att arbetslönen vid nödhjälpsarbete, som anordnas av staten, icke må överstiga $\frac{2}{3}$ av den i orten vid tiden vanliga avlöningen för arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete;

b) att understöd åt medellös arbetslös från det allmänna — stat och kommun — icke heller må överstiga det belopp, som under mom. a) är nämnt, varvid skall iakttagas, att därest sådan arbetslös åtnjuter bidrag av arbetsgivare eller arbetslöshetskassa, understödet från det allmänna må utgå högst med så stort belopp, att detsamma jämte nämnda bidrag uppgår till vad under mom. a) är nämnt;

c) att, där understödet av statsmedel utgår till

medellös arbetslös, detsamma, i den mån det är möjligt, bör utgå in natura och icke kontant;

d) att nödhjälpsarbete eller understöd icke må tilldelas den som är arbetslös på grund av arbetsnedläggelse (strejk eller lockout) eller som vägrar att mottaga arbete, som anvisas honom av offentlig arbetsförmedling eller eljest bjudes honom på rimliga villkor, eller som underlåter fullgöra vad som må hava ålagts honom i fråga om att söka arbete;

e) att kommun, som anordnar nödhjälpsarbete och därvid till de arbetslösa utbetalar avlöning, som överstiger $\frac{2}{3}$ av den i orten vid tiden vanliga avlöningen för arbetare av samma arbetsförmåga och med liknande arbete, icke av statsmedel må beviljas någon ersättning för vad som av kommunen utgivits till understöd eller hyresbidrag åt medellös arbetare;

f) att kommun, som utför nödhjälpsarbete i egen regi, icke därför skall äga att utbekomma bidrag till arbetarnas avlöning av statsmedel;

g) att en fortlöpande kontroll anordnas över hela statens verksamhet för arbetslöshetens bekämpande och arbetslöshetskommissionen förses med sådana arbetskrafter och sådan organisation, att den kan utöva en effektiv kontroll å alla densamma underlydande arbetslöshetsorgan samt å kommunernas verksamhet för sådant ändamål;

h) att arbetslöshetskommissionen ålägges att på lämpligt sätt för varje månad innan utgången av nästföljande månad publicera specificerade uppgifter per dag eller timme å de arbetslöner, som å alla kommissionen underlydande arbetsplatser under månaden utbetalats.

Stockholm den 20 januari 1922.

Hjalmar von Sydow.

